

HISWA
VERENIGING

Ledenenquête

Totaalrapport 2010

Jaaroverzicht conjunctuur – inleiding

De economische groei in Nederland werd in 2010 geschat op 1,8% over het gehele jaar. Net als bij de deelsectoren in de watersportindustrie laten de verschillende sectoren in Nederland een wisselend beeld zien. Blijft de bouw (en daarmee ook architecten en ingenieurs) achter bij de economische groei, op andere gebieden was wel degelijk een groei zichtbaar. Ook de consumptieve bestedingen lijken te zijn toegenomen ten opzichte van 2009.

In dit jaaroverzicht worden de cijfers uit verschillende sectoren – voor zover relevant - afgezet tegen de conjunctuercijfers uit de watersportsector.

Consumenten in 2010

Een bepalende factor voor de watersport is natuurlijk de consument: wat wil de consument besteden, en waaraan? Analyses van het CBS wijzen uit dat de consumptieve bestedingen in 2010 iets (1,3% in het vierde kwartaal) zijn gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit is bijvoorbeeld terug te zien in de stijging van het aantal autoverkopen.

Het consumentenvertrouwen nam weer toe, na een dal in 2008 en 2009. De koopbereidheid daarentegen is nog niet terug op het peil van vóór 2008. De koopbereidheid, één van de deelindicatoren van het consumentenvertrouwen, van consumenten is nog laag, maar men is optimistisch over de economie. Zetten deze ontwikkelingen zich positief door binnen de watersportindustrie? Dat moet nog blijken!

Andere sectoren en de watersportindustrie

De verschillende deelsectoren in de watersportindustrie lieten een wisselend beeld zien in 2010. Jachthavens lijken zich stabiel te ontwikkelen, al zijn zij niet positief in hun toekomstverwachtingen. Voor makelaars lijkt de positieve houding van de consument goed uit te pakken, met voorzichtige stijgingen in het aantal transacties. De importeurs van pleziervaartuigen leken langzaam terug te komen uit een dal.

Kijkend naar bijvoorbeeld de motor- en autobranche, dan leek de trend zich in 2010 ook daar positief voort te zetten, zij het dat het aantal aankopen van motoren nog steeds daalt. De dealers en detailhandel in de watersportindustrie volgden globaal de trend in de 'gewone' detailhandel.

Voor 2011 is nog onduidelijk hoe de conjunctuur zich ontwikkelt. In het eerste kwartaal van 2011 leken zowel producentenvertrouwen als consumentenvertrouwen iets omlaag te zijn gegaan, naast een stijging van – onder meer – grondstofstijging.

Aankoop duurzame artikelen komend jaar?

	2010 2e kwartaal	2010 3e kwartaal	2010 4e kwartaal	2011 1e kwartaal
Meer	8	10	9	9
Evenveel	61	59	59	59
Minder	27	27	29	26
Weet niet	4	4	4	4

Gunstige tijd voor aankoop artikelen?

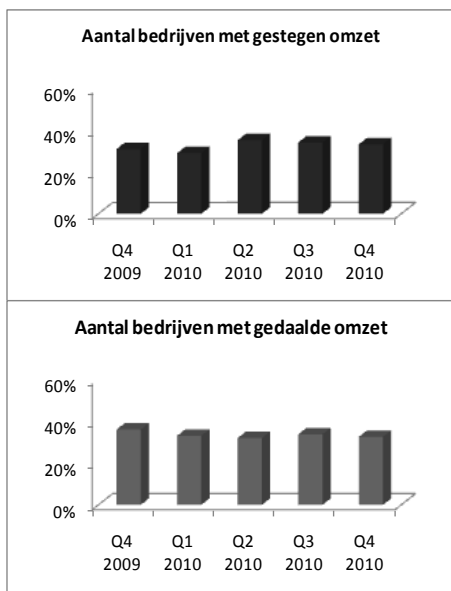
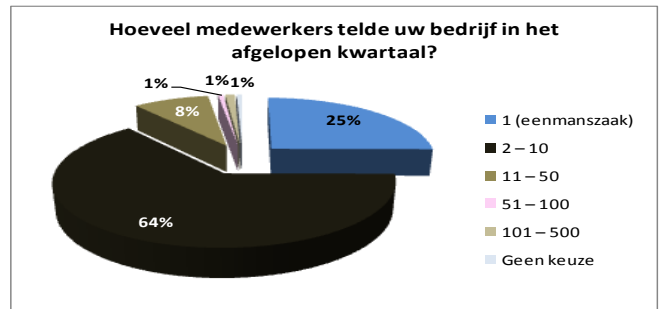
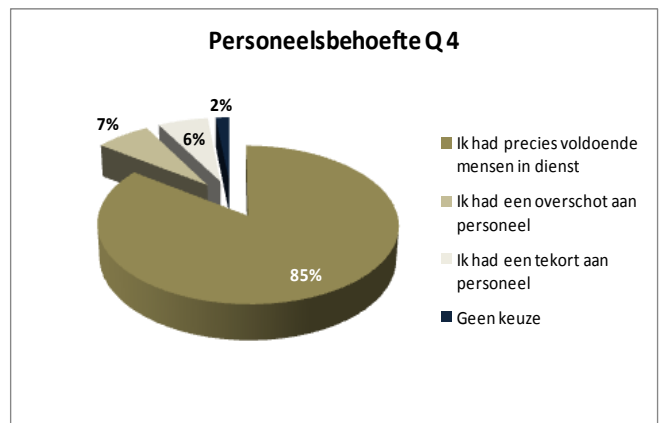
	2010 2e kwartaal	2010 3e kwartaal	2010 4e kwartaal	2011 1e kwartaal
Gunstige tijd	22	23	21	21
Niet gunstig/ongunstig	34	35	35	38
Ongunstige tijd	36	31	34	29
Weet niet	9	11	10	12

SECTORGEGEVEN BIJ ELKAAR

Personeelsbehoefte stabiel

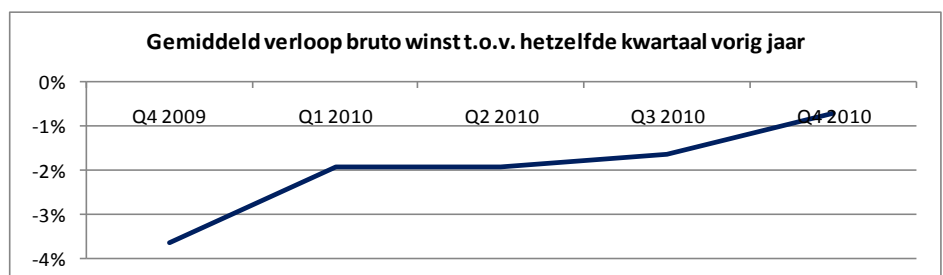
De omvang van het personeelsbestand bij watersportbedrijven is over het algemeen 2 tot 10 personen. In het vierde kwartaal zei 85% van de ondernemers voldoende personeel in dienst te hebben.

Alle bedrijven opgeteld, laat 2010 geen grote fluctuaties zien in de personeelsbestanden en in personeelsbehoefte. De meeste bedrijven kampen met een teveel aan personeel, dit kan verschillen per deelsector.

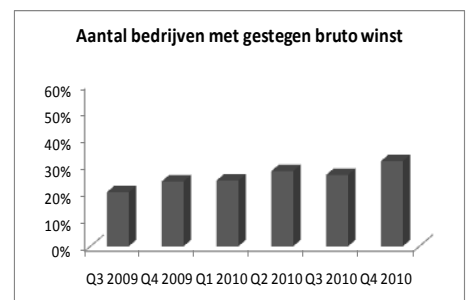
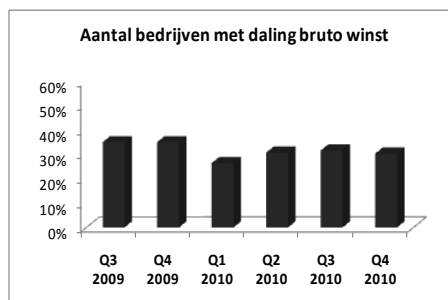
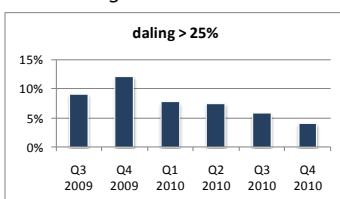

Minder winstdalingen

Bij de sectorgemiddelden zijn geen grote omzetfluctuaties te zien. Extreme winstdalingen lijken van de baan, en meer bedrijven laten een hogere bruto winst zien (dan in dezelfde periode in het jaar daarvoor)

Minder bedrijven met extreme winstdalingen

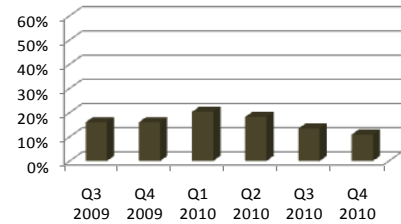

Meer prijsstijgingen

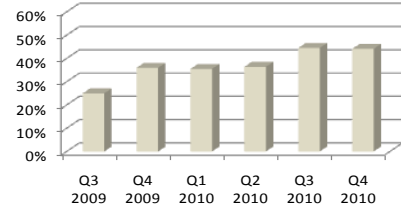
Nadat in het eerste kwartaal van 2010 bleek, dat ongeveer 30% van de bedrijven de prijzen had laten dalen, is zichtbaar dat rond de 40% van de ondernemers in het derde en vierde kwartaal een stijging heeft doorgevoerd.

De gemiddelde dalingen en stijgingen liggen tussen de 1 en de 5%.

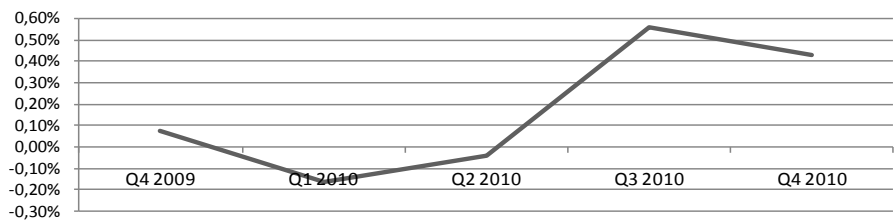
Aantal bedrijven waar prijzen zijn gedaald

Aantal bedrijven met doorgevoerde prijsstijgingen

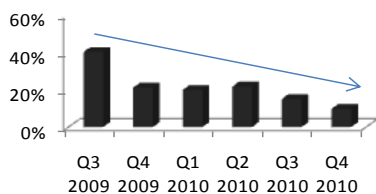

gemiddeld prijsverloop

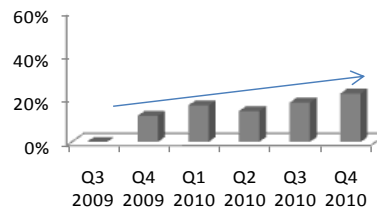

Verwachtingen minder negatief: ondernemers hebben een positievere blik op de komende zes maanden dan voorheen. Uit de antwoorden blijkt dat meer ondernemers een hogere orderportefeuille verwachten, tegenover minder ondernemers met een lagere winstverwachting. Dit komt overeen met de landelijke trend.

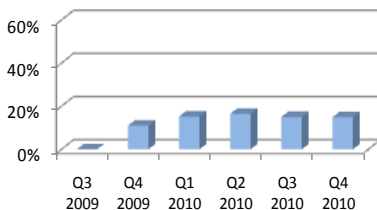
Krimpende portefeuille/lagere bezetting verwacht

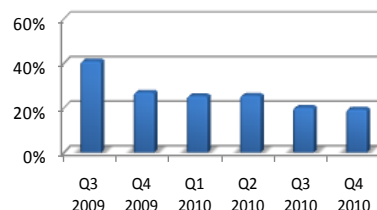
Hogere orderportefeuille verwacht

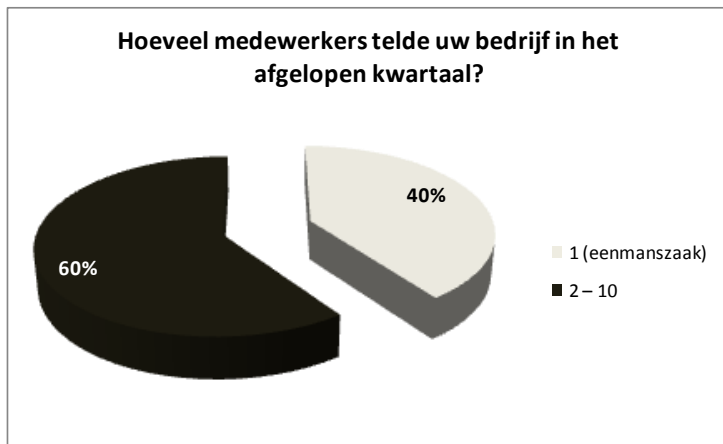
Hogere brutowinst verwacht

Lagere brutowinst verwacht

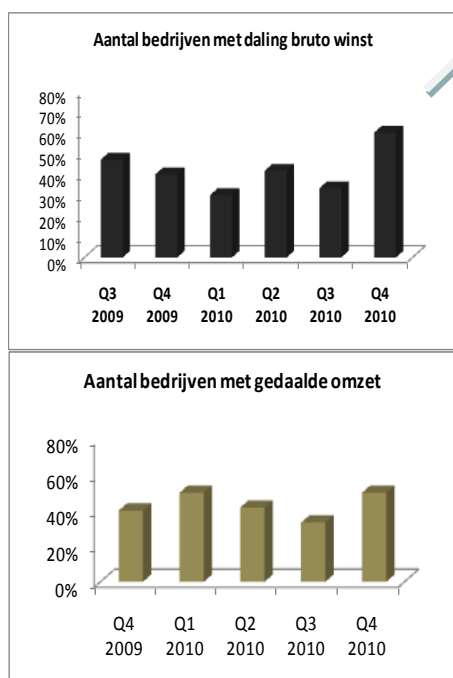
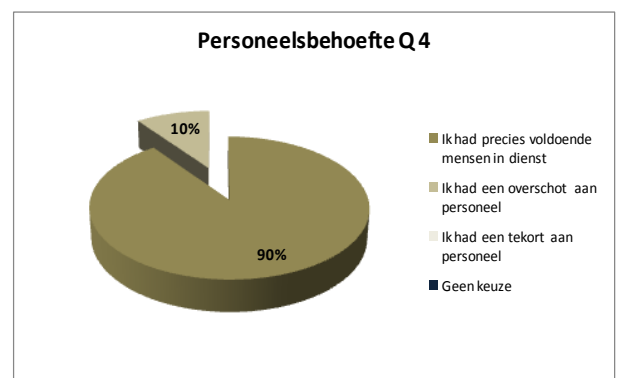

Personeel

De personeelsbehoefte bij dealers en detailhandel watersport lag in Q3 2010 iets hoger dan in het derde kwartaal van 2009; meer bedrijven gaven eind 2010 aan een personeelsoverschot te hebben.

De personeelsbehoefte in de detailhandel nam in Q4 2009 en in Q4 2010 af: in die kwartalen gaven bedrijven in ieder geval niet aan een tekort te hebben.

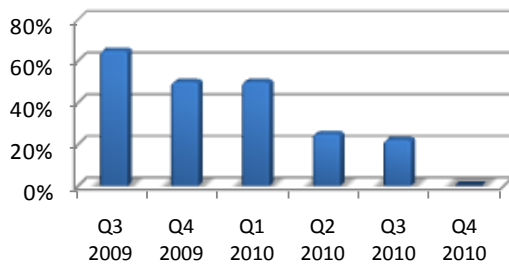
Meer kosten minder opbrengst?

Het vierde kwartaal laat meer bedrijven zien met een gedaalde bruto **winst** dan met een gedaalde **omzet**. Tegelijkertijd laten meer bedrijven dan voorheen een omzetsijging zien. Dat kan erop wijzen dat de marges omlaag zijn gegaan.

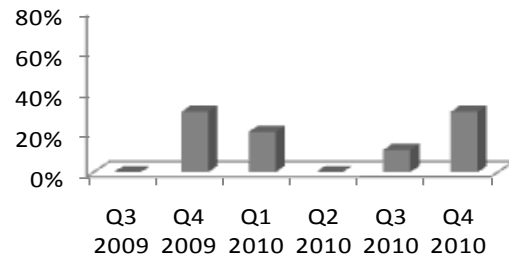
Dit kan te maken hebben met de doorgevoerde prijsdalingen, of met het teveel aan **personeel** dat 10% van de bedrijven zegt te hebben in Q4.

De **prijzen** zijn in 2010 dan ook bij 60% van de bedrijven gelijk gebleven, terwijl bijna 40% van de bedrijven prijsdalingen heeft doorgevoerd.

Lagere brutowinst verwacht

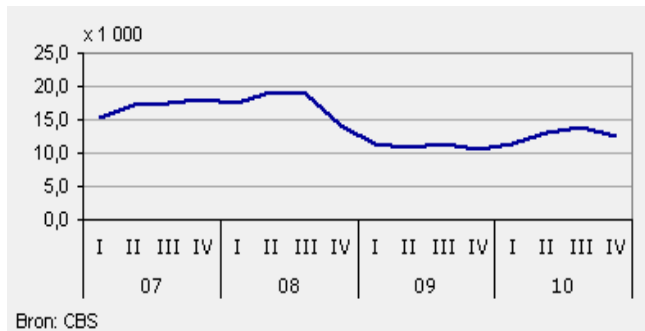

Hogere orderportefeuille verwacht

Ondanks de verminderde groei in het afgelopen jaar zagen de dealers en detailhandelaren eind 2010 de toekomst positief tegemoet; de meting laat zien dat geen lagere brutowinst meer wordt verwacht. Dertig procent van de bedrijven verwacht een groei in de order portefeuille.

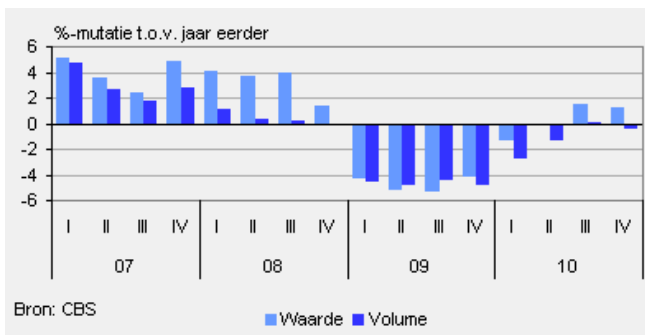
Aantal openstaande vacatures detailhandel

Vergelijking met Nederlandse detailhandel als totaal

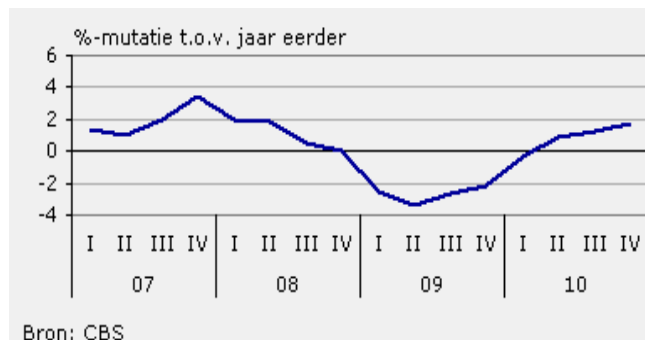
Ook bij de Nederlandse detailhandel daalde de **personeelsbehoefte** in 2010 na het derde kwartaal. Het aantal vacatures was wel zichtbaar hoger dan in 2009.

Omzetontwikkeling detailhandel

In de tweede helft van 2010 liet de detailhandel een **lichte omzetstijging** zien t.o.v. dezelfde periode in het jaar daarvoor.

Binnenlandse consumptie door huishoudens (volume)

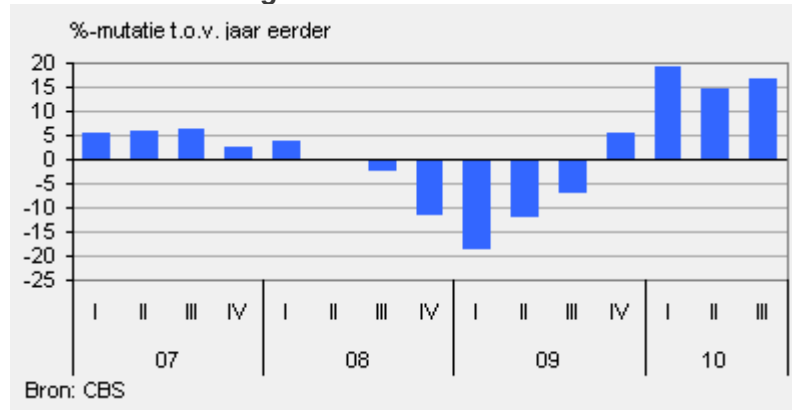

De gerealiseerde omzetstijging kan te maken hebben met de **consumptie** van Nederlandse huishoudens in het derde en vierde kwartaal van 2010, die een stijging liet zien, nadat 2009 het laagste punt voorbij zag komen.

Forse omzetgroei handel in auto-onderdelen

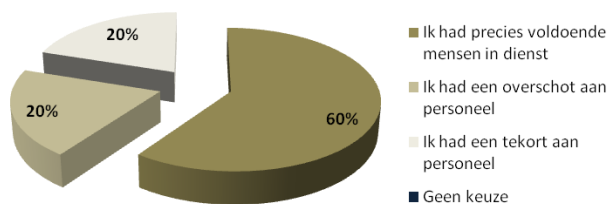
De [handelaren in auto-onderdelen](#) zetten in het derde kwartaal van 2010 bijna 17 procent meer om dan in het derde kwartaal vorig jaar. De handel in auto-onderdelen maakt in termen van omzet ongeveer 10 procent uit van de totale auto- en motorbranche.

Omzetontwikkeling handel in auto-onderdelen

IMPORTEURS PLEZIERVAARTUIGEN

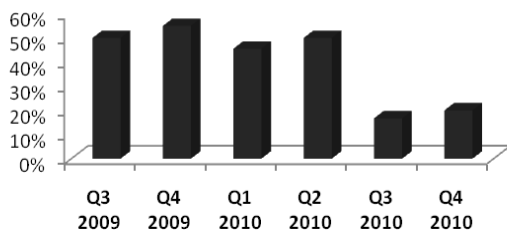
Personeelsbehoefte Q 4

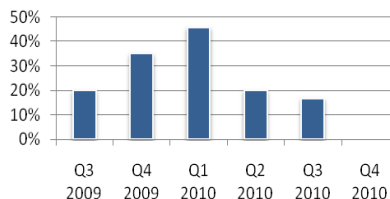
De importeurs pleziervaartuigen lijken licht over het dal van eind 2009 heen te zijn gekomen. Het aantal bedrijven met een hogere bruto winst nam toe in 2010. Daarnaast ging het aantal bedrijven met een dalende winst omlaag. Ook extreme winstdalingen van meer dan 25% kwamen na Q1 2010 veel minder voor. Hetzelfde geldt voor omzetsdalingen en prijsdalingen.

Eind 2010 gaf iets meer dan de helft van de importeurs aan exact voldoende mensen in dienst te hebben.

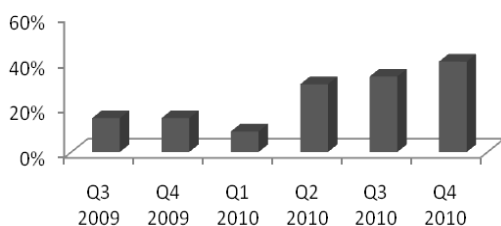
Aantal bedrijven met daling bruto winst

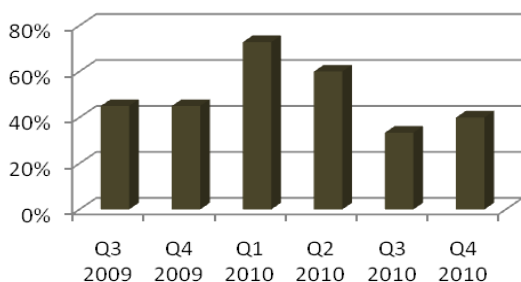
daling bruto winst > 25%

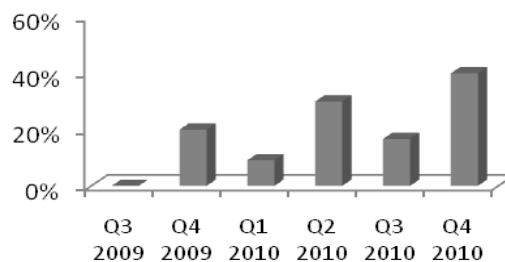
Aantal bedrijven met gestegen bruto winst

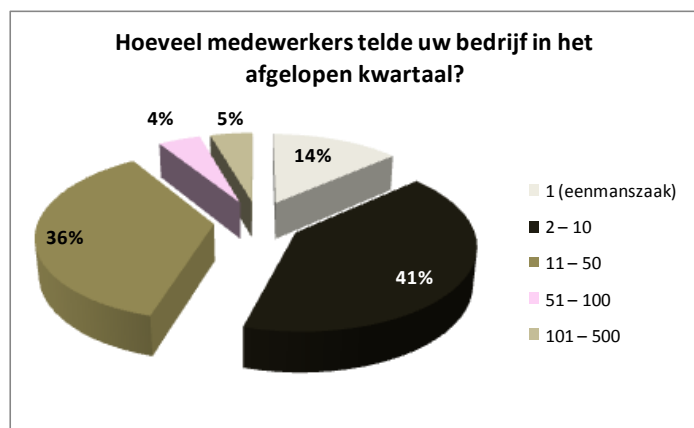
Aantal bedrijven waar prijzen zijn gedaald

Hogere orderportefeuille verwacht

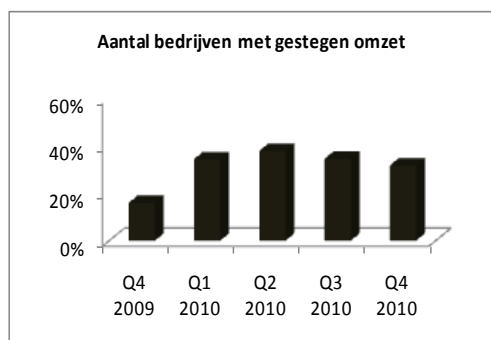

JACHTBOUW

Personeel

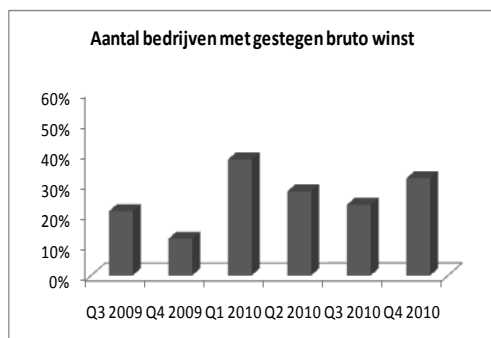
De behoefte aan personeel nam in de tweede helft van 2010 af ten opzichte van Q1 en Q2. Zeventig procent van de bedrijven geeft aan voldoende personeel in dienst te hebben, tegen 14% dat zegt mensen te veel in dienst te hebben. Slechts 9% laat weten een personeelstekort te hebben.

Gerealiseerde winst en omzet

De jachtbouw heeft veel invloed ondervonden van de recessie. Leek het dieptepunt in 2009 te liggen, in 2010 was het herstel met moeite zichtbaar.

Wel is duidelijk dat omzet en bruto winst meer naar elkaar toe zijn gegroeid in 2010. Ook is het aantal bedrijven dat een stijging van de bruto winst realiseerde toegenomen.

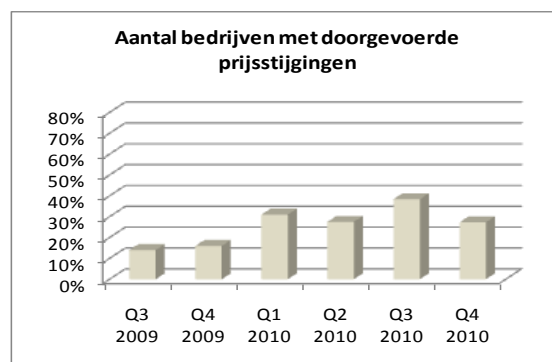
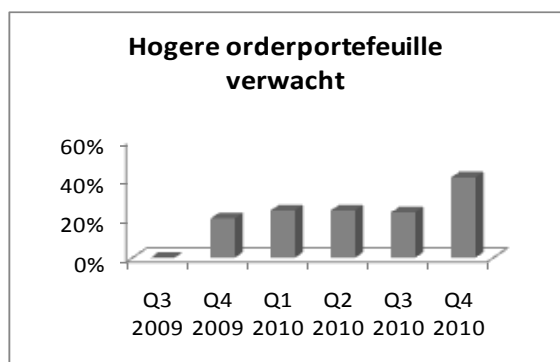

Meer jachtbouwers hebben het aangedurfd om prijzen te laten stijgen.

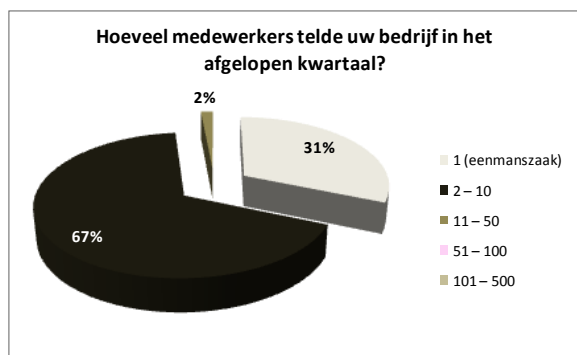
Hoewel er geen concrete verkoopcijfers beschikbaar zijn, is het zeer wel denkbaar dat de jachtbouw de ontwikkelingen volgt in de automotieve en luxe gebruiksgoederen (inclusief motoren en caravans).

Omzet	Q4 2009	Q1 2010	Q2 2010	Q3 2010	Q4 2010
gedaald	44%	31%	31%	42%	32%
gestegen	16%	34%	38%	35%	32%

Bruto winst	Q4 2009	Q1 2010	Q2 2010	Q3 2010	Q4 2010
gedaald	44%	24%	41%	27%	27%
gestegen	12%	38%	28%	23%	32%

De verwachtingen van jachtbouwers waren eind 2010 positief.

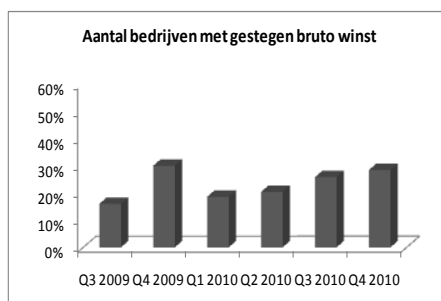
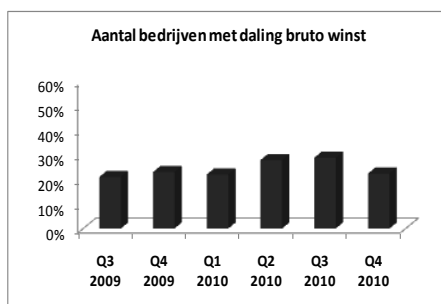
Personeelsbehoefte

In 2010 stonden weinig vacatures open, tegelijkertijd gaven ook maar weinig bedrijven aan een overschot aan personeel te hebben. Bedrijven hebben over het algemeen exact voldoende personeel in dienst, het verloop is gelijkmatig.

Overall beeld

Jachthavens laten over het algemeen een gelijkmatig beeld zien, zonder grote uitschieters. Het aantal bedrijven met een gestegen winst is licht toegenomen.

Ondernemers zijn positiever gestemd dan een jaar eerder (in Q4 2009), maar zijn nog niet onverdeeld optimistisch over de te verwachten bezetting en winst.

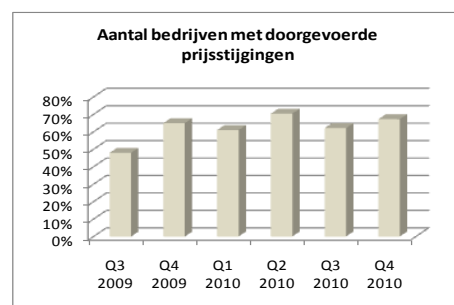
Meer bedrijven met hogere gerealiseerde winst

Deze vraag betreft het aantal bedrijven dat een winststijging of –daling laat zien in vergelijking met hetzelfde kwartaal vorig jaar. Dit geeft hetzelfde beeld als Q4 2009.

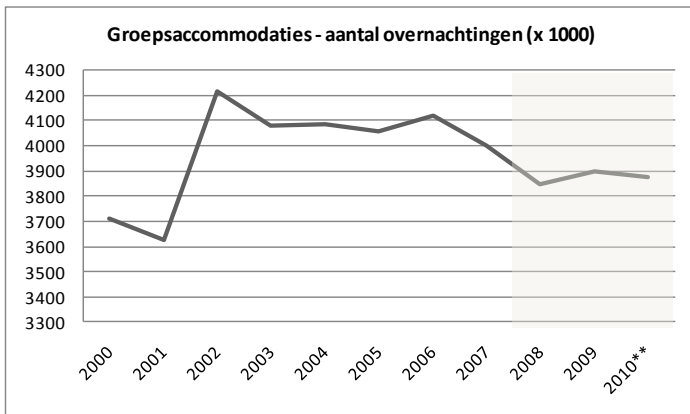
Het verloop van de **omzet** gaat grotendeels gelijk op met de winstrealisatie.

Prijsbeleid

De prijzen in jachthavens zijn vrijwel niet gedaald. In 2010 hebben meer jachthavens het aangedurfd de prijzen te laten stijgen.

VERGELIJKING MET CIJFERS HORECA EN GROEPSACCOMMODATIES

Bron: CBS

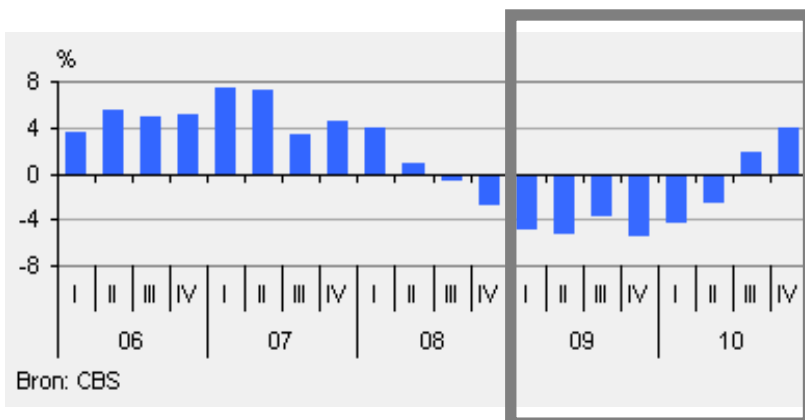
Afgezet tegen groepsaccommodaties

De HISWA conjunctuurmeter meet de stand van zaken onder meer af aan de gerealiseerde winst en omzet. Voor jachthavens geldt dat geen grote schommelingen zijn waar te nemen in 2009/2010. Over voorgaande jaren zijn geen metingen beschikbaar

Het aantal overnachtingen in **groepsaccommodaties** geeft een vergelijkbaar beeld: het aantal overnachtingen lijkt iets toe te nemen na grote dalingen in 2007 en 2008, er zijn geen grote schommelingen te zien.

Omzetontwikkeling vergelijkbaar?

Laten jachthavens sinds het begin van 2010 een gestaag stijgende lijn zien in de winst- en omzetrealisatie, ook de omzet van de horeca, inclusief verblijfsrecreatie en cateringbedrijven, is in het vierde kwartaal van 2010 opnieuw hoger uitgekomen dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

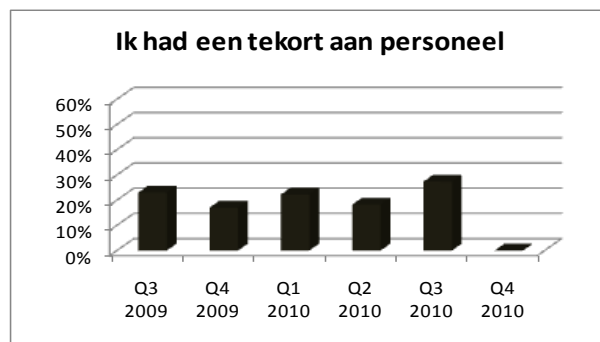
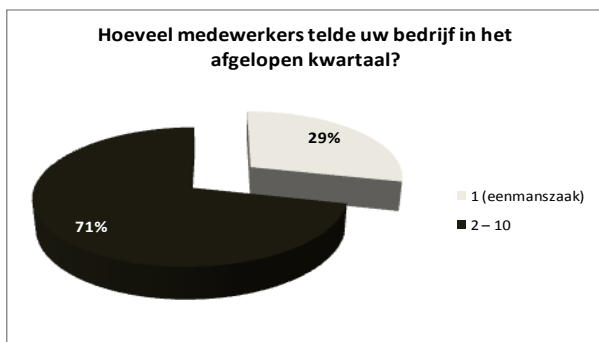

Bron: CBS

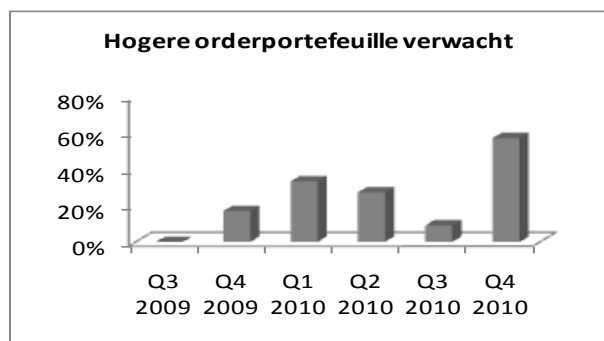
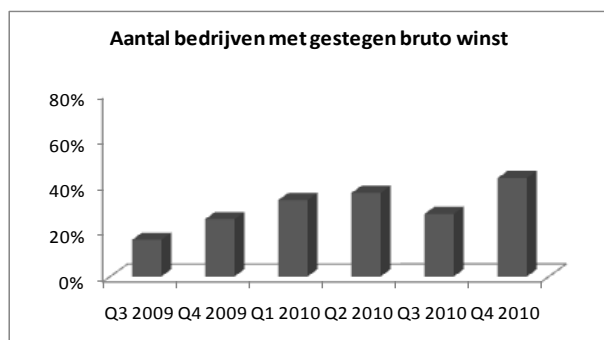
Net als bij jachthavens was de stemming onder de ondernemers is minder positief. Het economische klimaat wordt ongunstiger beoordeeld. Voor het eerste kwartaal van 2011 werd een omzetsdaling, hogere prijzen en een afname van de werkgelegenheid verwacht. Ook in het eerste kwartaal van 2011 bleven de verwachtingen negatief.

Bron: CBS

MAKELAARS

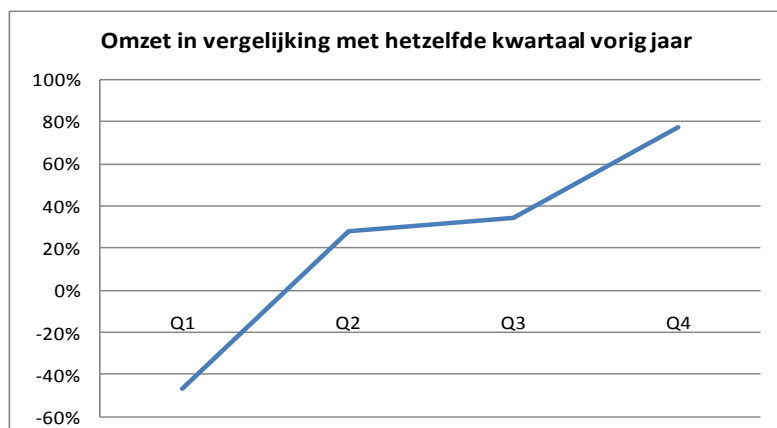
	Q3 2009	Q4 2009	Q1 2010	Q2 2010	Q3 2010	Q4 2010
<i>Ik had precies voldoende mensen in dienst</i>	69%	67%	78%	73%	73%	100%
<i>Ik had een overschot aan personeel</i>	0%	8%	0%	9%	0%	0%
<i>Ik had een tekort aan personeel</i>	23%	17%	22%	18%	27%	0%
<i>Geen keuze</i>	8%	8%	0%	0%	0%	0%

De Makelaar in 2010

De Makelaars hebben, net als veel andere bedrijfsgroepen, moeilijke jaren achter de rug. Het lijkt erop alsof in 2010 een langzame **omslag** is gemaakt. In ieder geval blijkt dat de gerealiseerde bruto winst een positiever beeld geeft dan een jaar daarvoor.

Ook de verwachtingen zijn **optimistischer**, met een **positieve toekomstverwachting** bij ruim de helft van de makelaars.

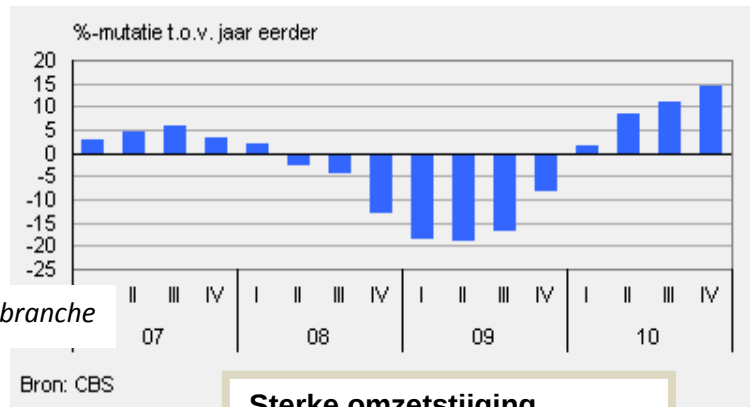
Sterke omzetstijging

De bedrijfsgroep makelaars houdt het aantal transacties bij. Het aantal verrichte transacties was in 2010 meer dan in 2009.

De omzet steeg daarmee aanzienlijk ten opzichte van het jaar daarvoor.

MAKELAARS verkoopcijfers vs andere sectoren

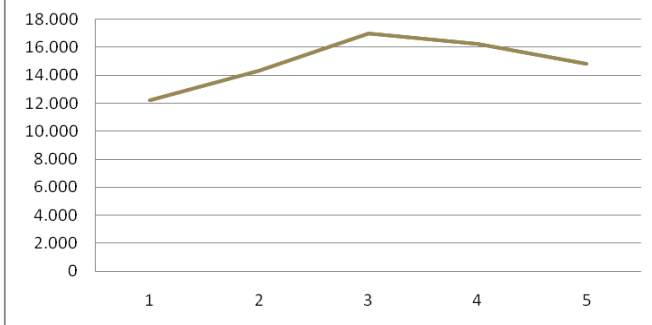
Omzet ontwikkeling motor- en autobranche

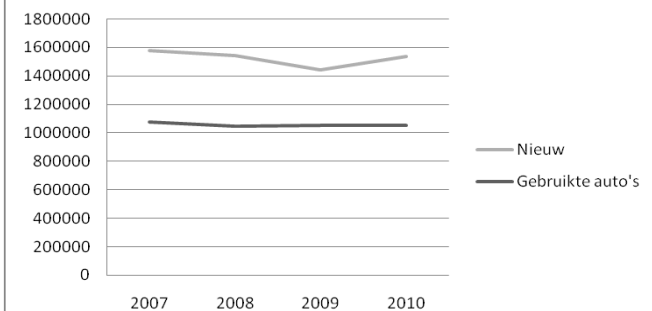
Sterke omzetstijging

Ook in de autobranche was een omzetstijging waar te nemen.

Aantal verkochte motoren 2006-2010

Aantal verkochte personenauto's

Motor- en autobranche

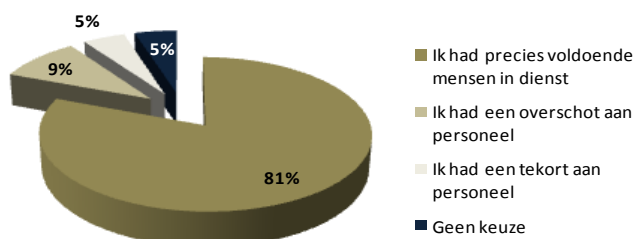
De markt trekt aan, maar nog niet volledig. Het aantal verkochte motoren is sinds 2008 alleen nog maar afgenomen, (net als de verkoop van caravans), terwijl het aantal verkochte nieuwe personenauto's toenam. Hier was vooral in 2009 een dip waarneembaar.

De verkoop van het aantal gebruikte auto's bleef stabiel de afgelopen jaren.

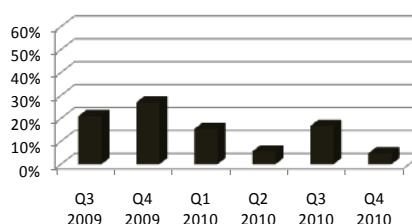
Al met al heeft de markt voor luxe gebruiksgoederen nog een weg te gaan voordat deze hersteld is.

JACHTSERVICE BEDRIJVEN

Personeelsbehoefte Q 4

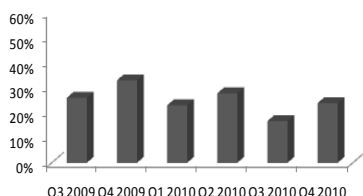
Ik had een tekort aan personeel

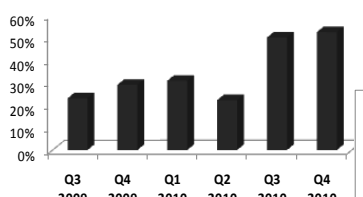
Personeel

Winst- en omzet

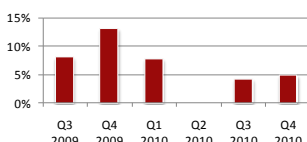
Aantal bedrijven met gestegen bruto winst

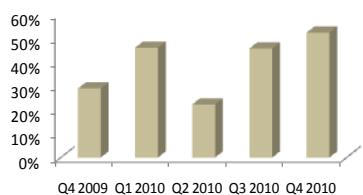
Aantal bedrijven met daling bruto winst

daling > 25%

Aantal bedrijven met gedaalde omzet

Achterblijvende groei

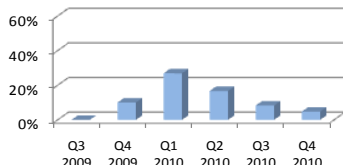
In 2010 bleef de groei van jachtservice achter op de lichte groei in andere watersportsectoren. Meer bedrijven (ongeveer de helft) laten een **winst- en omzetsdaling** zien. Grotere dalingen (van meer dan 25%) van eind 2009 zijn sterk teruggebracht.

Minder bedrijven geven aan een personeelstekort te hebben. Met het grote aantal bedrijven dat aangeeft voldoende **personeel** te hebben, zal het verloop stabiel zijn.

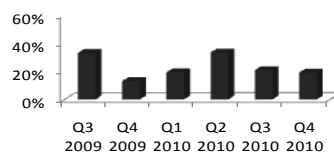
De omzet volgt grotendeels hetzelfde patroon als de winst, net als bij de meeste deelsectoren.

De meeste servicebedrijven zijn niet onverdeeld optimistisch in hun **verwachtingen**.

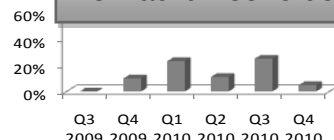
Hogere brutowinst verwacht

Tien procent verwacht krimpende orderportefeuille

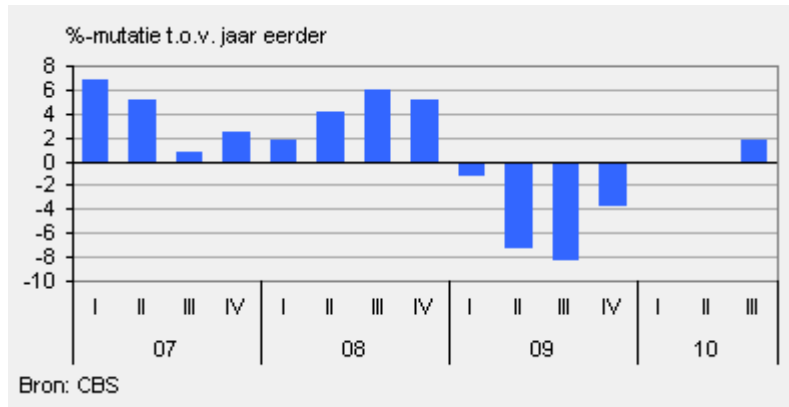
Nog geen vijf procent verwacht meer orders

In 2010 een bescheiden omzetgroei autoservicebedrijven

De groei in de jachtservice loopt ook achter t.o.v. de gespecialiseerde autoservicebedrijven. De omzet daar is in het derde kwartaal van 2010 met bijna 2 procent gestegen. Daarmee is een eind gekomen aan een periode van 6 kwartalen op rij met omzetverlies (bron: CBS).

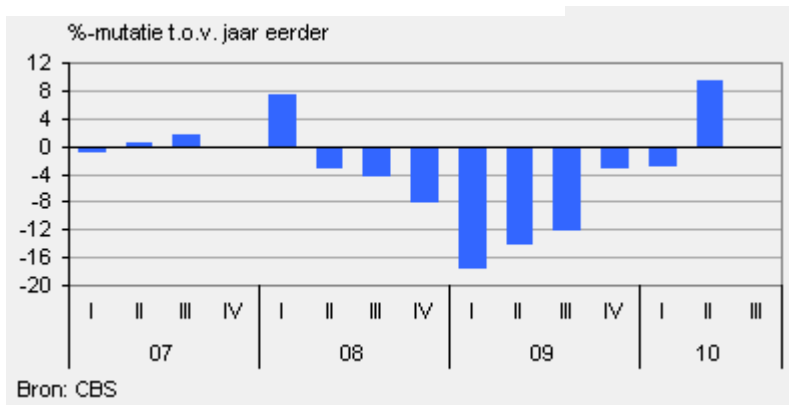
Omzetontwikkeling autoservicebedrijven

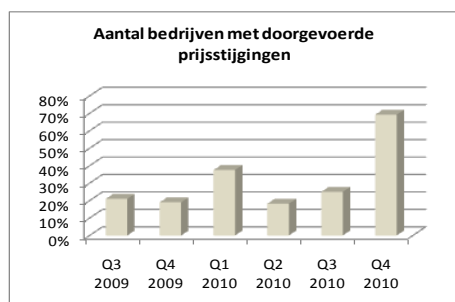
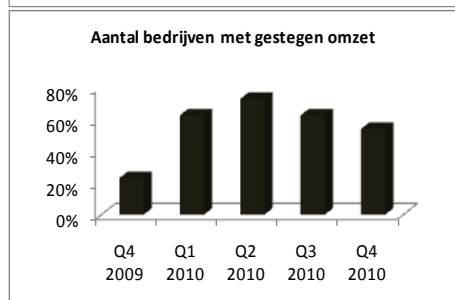
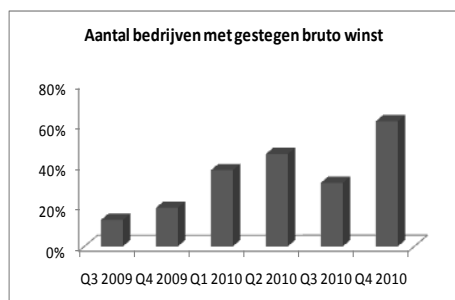
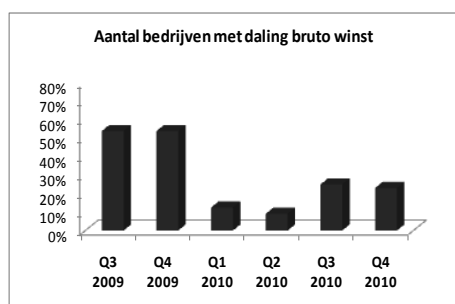
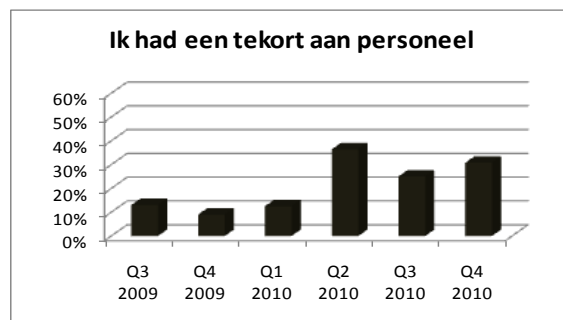
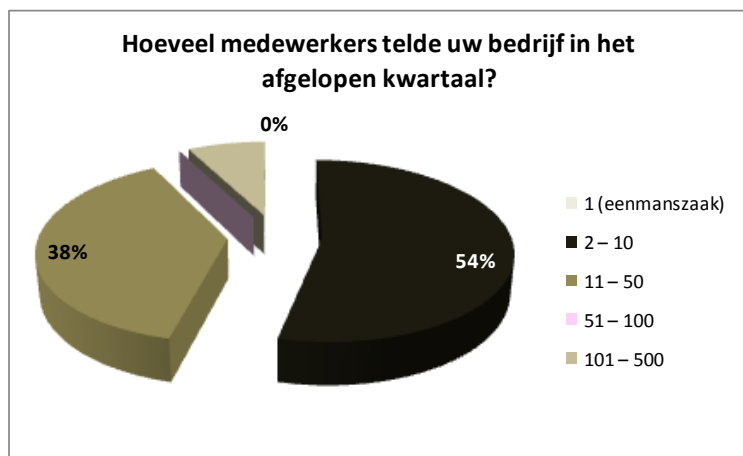
Omzet motorenbranche nagenoeg stabiel

De omzet in de motorenbranche is in het derde kwartaal van dit jaar met 0,3 procent afgenomen ten opzichte van het derde kwartaal in 2009. Het aantal nieuw verkochte motorfietsen daalde in diezelfde periode met bijna 8 procent. De motorenbranche omvat naast handel in (onderdelen van) motorfietsen ook reparatie van motoren (bron: CBS).

Omzetontwikkeling motorenbranche

TOELEVERANCIERS

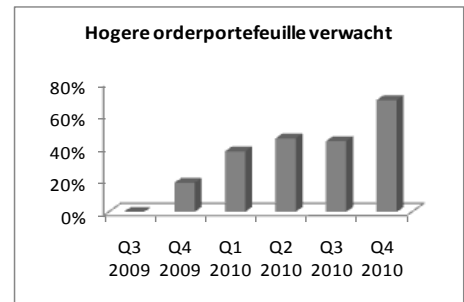
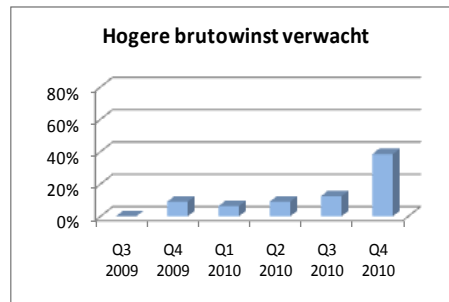

Verloop 2010

Het lijkt erop alsof de toeleveranciers na een zware tijd in 2009 weer langzaam in de lift zitten. Het aantal bedrijven dat de **winst** zag stijgen is toegenomen ten opzichte van eind 2009.

Daarbij valt op dat in Q4 van 2010 zo'n zestig procent van de bedrijven de winst zag stijgen. Tegelijkertijd zag 40% de **omzet** stijgen, hetgeen er overall op wijst dat de marges groter worden. Dat zal in ieder geval te maken hebben met de prijsstijgingen die zijn doorgevoerd: bijna 70% van de bedrijven heeft zich daaraan gewaagd, ruim 2/3 meer dan in het kwartaal daarvoor.

Aan de **personeelsbehoefte** is in ieder geval af te lezen dat er veel ontwikkelingen zijn en dat de vraag naar personeel stijgt. Zo zeggen meer bedrijven (30%) een personeelstekort te hebben dan een personeelsoverschot (15%). Ruim de helft van de toeleveranciers geeft aan voldoende personeel in dienst te hebben.

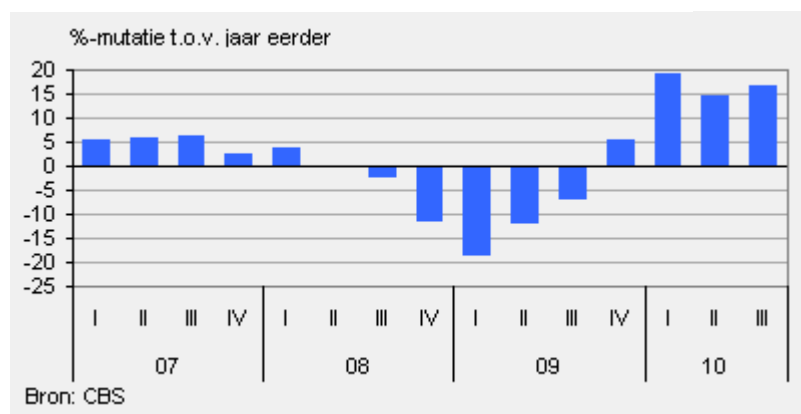
Ook de stemming van de toeleveranciers was positief eind 2010. Daarbij verwacht men meer van de orderportefeuille dan van de bruto winst.

ANDERE BRANCHES

Forse omzetgroei handel in auto-onderdelen

De handelaren in auto-onderdelen zetten in het derde kwartaal van 2010 bijna 17 procent meer om dan in het derde kwartaal vorig jaar. De handel in auto-onderdelen maakt in termen van omzet ongeveer 10 procent uit van de totale auto- en motorbranche.

Omzetontwikkeling handel in auto-onderdelen

Herstel omzet groothandel

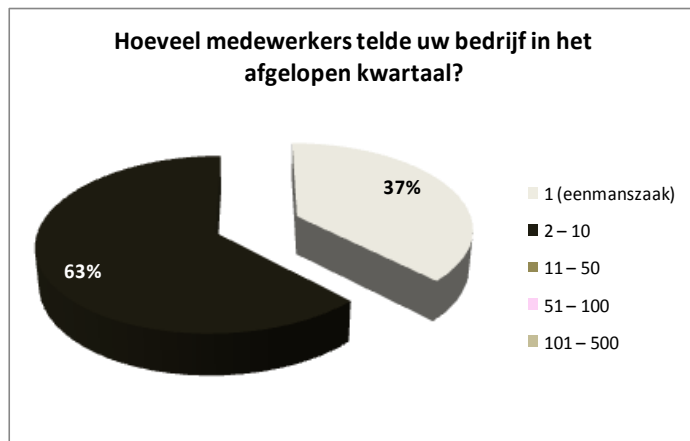
Net als de toeleveranciers maakte de groothandel in 2010, na een slecht 2009, een herstel door. Dit was voor de groothandel ook een sterk herstel: in het vierde kwartaal van 2010 groeide de omzet met 11,7 procent. Gemiddeld was de omzet van de groothandel in 2010 bijna 9 procent groter dan in 2009.

Oorzaken: uitvoer en investeringen in machines en computers.

Dit herstel betrof vooral grote bedrijven. In het vierde kwartaal van 2010 behaalde 65 procent van de bedrijven met 100 of meer werknemers omzetgroei. Bij middelgrote bedrijven lag dat aandeel iets lager.

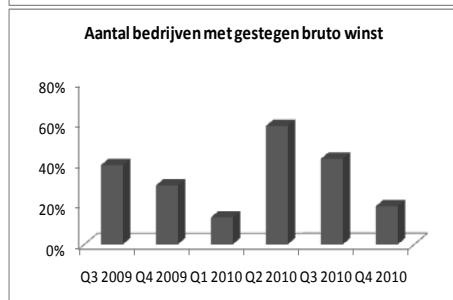
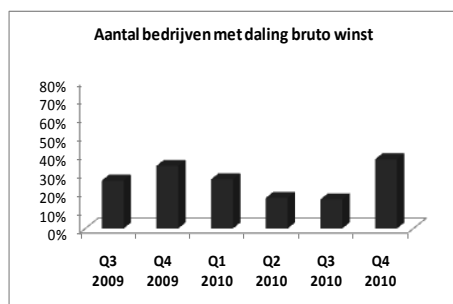
Bij bedrijven met minder dan 10 werknemers realiseerde iets meer dan de helft een omzetgroei.

VERHUURERS PLEZIEVAARTUIGEN

Personeel

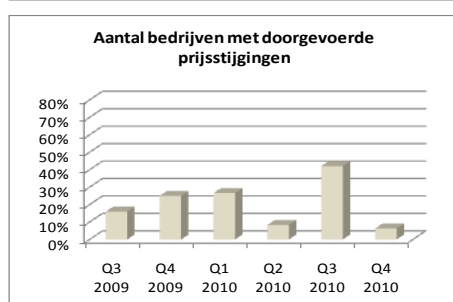
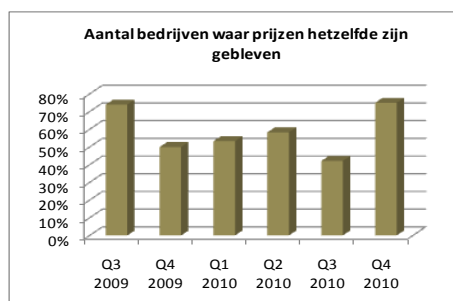
Verhuurders laten geen groot verloop in personeel zien. Het grootste deel van de verhuurders heeft 2-10 man personeel. Ruim 90% geeft daarbij aan precies voldoende mensen in dienst te hebben. Het aantal bedrijven dat aangeeft een personeelstekort te hebben is vrijwel nihil.

Omzet en winst

In het tweede en derde kwartaal heeft 40 – 60 % van de verhuurders meer winst gemaakt dan in het jaar daarvoor. Het laatste kwartaal van 2010 is dit percentage lager, ongetwijfeld vanwege de seizoensgebondenheid.

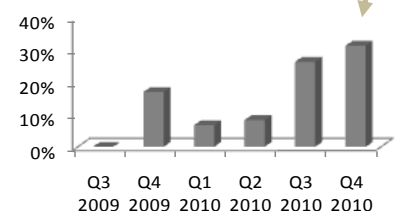
De omzet loopt grotendeels parallel aan de winstontwikkeling.

De prijzen zijn grotendeels gelijk gebleven. Met in Q3 prijsstijgingen bij ca 34% van de bedrijven. Het aantal prijsdalingen was beperkt.

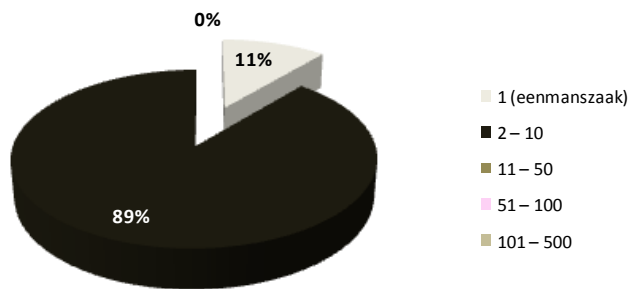
Positieve verwachtingen

Hogere orderportefeuille verwacht

ZEIL- EN VAARSCHOLEN

Hoeveel medewerkers telde uw bedrijf in het afgelopen kwartaal?

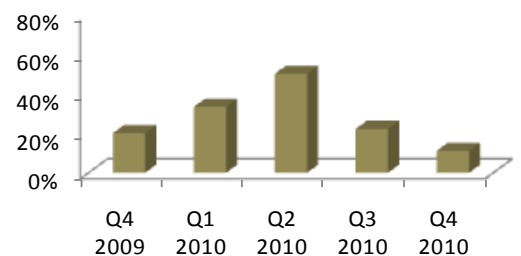
Verloop 2010

Zeilscholen hebben een bewegelijk jaar achter de rug, maar het lijkt erop alsof de bewegingen nu de positieve kant op gaan. De personeelsbehoefte, uiteraard seizoensgebonden, lijkt stabiel.

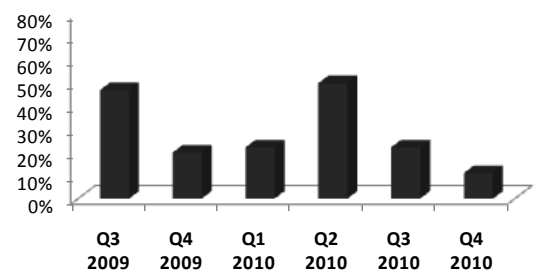
Vergeleken met andere deelsectoren hebben relatief veel bedrijven **prijsstijgingen** doorgevoerd. Daarnaast laten minder bedrijven een daling van de bruto winst zien.

De **verwachtingen** voor het komend seizoen waren eind 2010 grotendeels positief, met name over de bezetting/orderportefeuille.

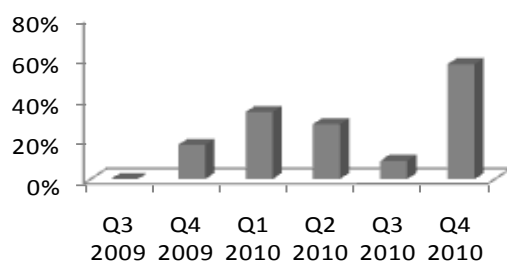
Aantal bedrijven met gedaalde omzet

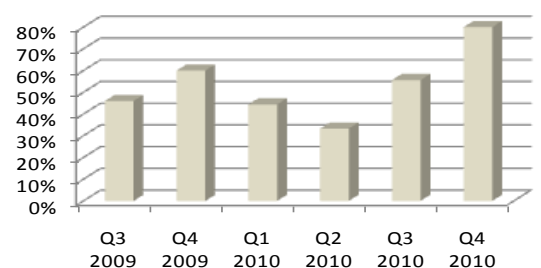
Aantal bedrijven met daling bruto winst

Hogere orderportefeuille verwacht

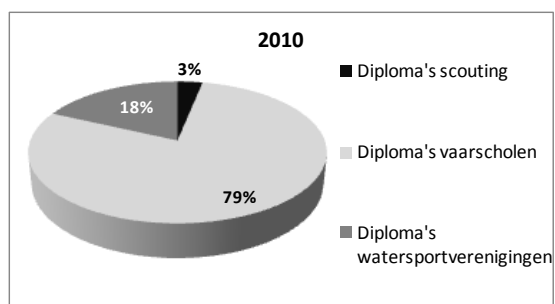
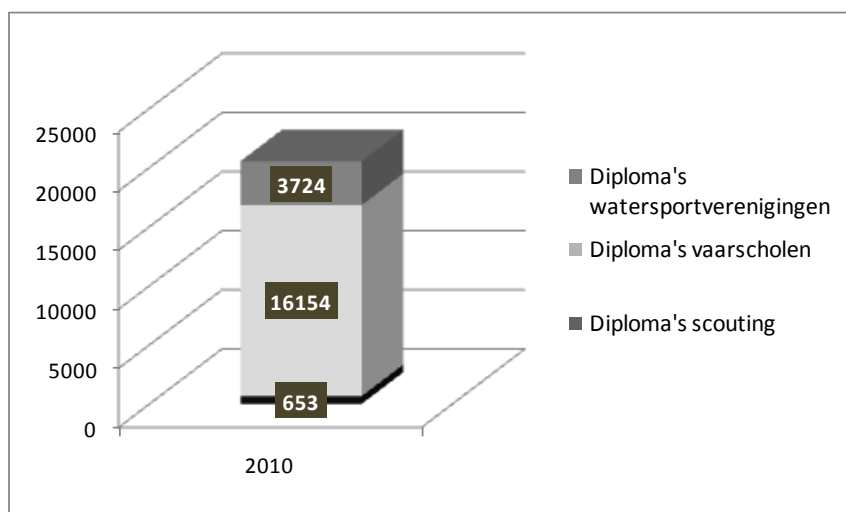
Aantal bedrijven met doorgevoerde prijsstijgingen

Andere ontwikkelingen

HISWA Vereniging heeft PM zeil- en vaaropleidingen onder haar leden. Dat zijn bedrijven die zeilinstructie als hoofdactiviteit uitoefenen. De zeil- en vaaropleidingen die lid zijn van HISWA Vereniging maken gebruik van het CWO, waarmee zij een kwaliteitswaarborg afgeven. Instructeurs geven les volgens dit systeem.

Het aantal afgegeven CWO diploma's en certificaten (paspoorten en zegels) was 20.531 in 2010. Het grootste deel daarvan is via commerciële vaarscholen verstrekt. Het aantal dat via vaarscholen is afgegeven in 2010 is met 4636 toegenomen t.o.v. 2009.

Verloop van diploma's via vaarscholen

